

Φραντσέσκα Σάννα: «Το ταξίδι»

κριτική της Ελένης Σαραντίτη

Τα σπίτια που είχα μου τα πήραν. Έτυχε να 'vai τα χρόνια δίσεκτα πολέμοι καλασμοί ξενιτεμοί κάποτε ο κυνηγός θρίσκει τα διαβατάρικα πουλιά κάποτε δεν τα θρίσκει

***

Μη μου μιλάς για τ' αηδόνι μήτε για τον κορυδαλό μήτε για τη μικρούλα σουσουράδα που γράφει νούμερα στο φως με την ουρά της

***

Ξέρεις τα σπίτια πεισματώνουν εύκολα, σαν τα γυμνώσεις.
Γιώργος Σεφέρης, Κίχλη, «Το σπίτι κοντά στη θάλασσα»

«Ζω με την οικογένειά μου κοντά στη θάλασσα. Τα καλοκαίρια, τα πιο πολλά Σαββατοκύριακα, πηγαίναμε στη θάλασσα. Άλλα τώρα δεν πάμε ποτέ πια. Τον τελευταία χρόνο οι ζωές μας άλλαξαν για πάντα...» Ξεκινά την αφήγηση του «ταξιδιού» του ένα παιδί. Ένα προσφυγάκι. Ταξίδι κατ' ευφημισμόν, δύοτι ουσιαστικώς πρόκειται για άγριο ξεριζωμό και επώδυνο κατατρεγμό.

«Ξεκίνησε ο πόλεμος. Κάθε μέρα άρχισαν να συμβαίνουν διάφορα κακά πράγματα γύρω μας κι ύστερα δεν υπήρχε τίποτα άλλο παρά μόνο χάος... Και μια μέρα ο πόλεμος πήρε τον πατέρα μου».

Και ιδού τώρα μες στη νύχτα, κυριολεκτικά και μεταφορικά, η μάνα, το κοριτσάκι της, το αγοράκι της, ξεκινούν το ταξίδι, The Journey, όπως λιτά και ουσιαστικά το τιτλοφορεί η Ιταλίδα Φραντσέσκα Σάννα. Το οδοιπορικό της αγωνίας και του τρόμου είναι βέβαια, προηγουμένως τα παιδιά έχουν δει φωτογραφίες του τόπου όπου θα έβρισκαν ειρήνη και ασφάλεια, έχουν φιλήσει φύλους και γνωστούς και έχουν φυλάξει στα φύλλα της καρδιάς τη μορφή του πατέρα, ίσως και την αύρα του σπιτιού, μπορεί και το χάδι και τη μυρωδιά της θάλασσας. «Θα πάμε εκεί για να μη φοβόμαστε πια» προσπάθει να πείσει ή να παρηγορήσει τα παιδιά η μπτέρα και προχωρούν, μέρες προχωρούν, α, ταξίδι μακρινό ενώ κάθε τόσο αφαιρούν κάτι από τα υπάρχοντά τους, ώστε η κόπωση να ελαφρύνει κάπως. Όταν πια τελειώνουν οι δρόμοι, αρχίζει η μεγάλη αγωνία: ένα θεόρατο τείχος ορθώνται εμπρός τους. Ο φρουρός τους απομακρύνει σκαιά, «Γυρίστε πίσω!» φωνάζει. Ναι. Άλλα πού;

Στο σκοτάδι του δάσους, μες στις φυλλωσιές, πλαγιάζουν κατάχαμα ενώ μάταια η μπτέρα προσπαθεί να διώχει τον φόβο των μικρών. Ο ύπνος τους θρίσκει αγκαλιασμένους. Ξυπνούν έντρομοι από τα αλυκτήματα των φρουρών και φεύγουν και φεύγουν...

Ο άγνωστος άντρας που συναντούν υπόσχεται, έναντι ορισμένων χρημάτων, ότι θα τούς θοηθήσει, ενώ η θάλασσα τους πειριμένει όπως πάντα ατέλειωτη. Στριψωγμένοι σ' ένα πλεούμενο, φοβισμένοι, τη διασκίζουν.

Μα τι γυρεύουν οι ψυχές μας ταξιδεύοντας πάνω σε καταστρώματα κατελυμένων καραβιών στριψωγμένες με γυναίκες κίτρινες και μωρά που κλαίνε

χωρίς να μπορούν να ξεχαστούν ούτε με τα χελιδονόψαρα ούτε με τ' άστρα που δηλώνουν στην άκρη τα κατάρτια.

Γιώργος Σεφέρης, Μυθιστόρημα, Η'

Μέρες αργότερα μπαίνουν στο τρένο. Και αυτό μακρύ ταξίδι. Και σύνορα. «Σύνορα παντού». [Εξόριστοι].

«Από το τρένο βλέπω τα πουλιά να μας ακολουθούν. Μεταναστεύουν σαν και μας. Και το δικό τους ταξίδι είναι πολύ μακρύ. Άλλα αυτά δεν έχουν να διασχίσουν σύνορα...» τελειώνει την αφήγησή του στέλνοντας μήνυμα ελπίδας το παιδί – το αγόρι μιλά ή το κορίτσι; Δεν γνωρίζουμε τελικώς, εξάλλου δεν χρειάζεται, ένα παιδί, ένα παιδί ξεσπιτωμένο και τρομαγμένο είναι, που όμως ονειρεύεται «Ένα σπίτι που δεν θα φοβόμαστε κι έτσι εκεί θα ξεκινήσουμε την ιστορία μας από την αρχή».

Στο σημεώμα της η συγγραφέας τονίζει ότι: «Αυτό το Βιβλίο είναι ένα κολάζ απ' όλες τις προσωπικές ιστορίες και την απίστευτη δύναμη των ανθρώπων μέσα σ' αυτές».

Πριν γράψει το Ταξίδι η Φραντσέσκα Σάννα συνάντησε, στην Ελβετία και την Ιταλία, μικρά και μεγάλα άτομα σε κέντρα μεταναστών, κορίτσια, άντρες και γυναίκες από τη Συρία και την Ερυθραία κυρίως προερχόμενα, μα και από τη Σομαλία, γνωρίστηκε αρκετά μαζί τους, άκουσε τις ιστορίες που κουβαλούσε ο καθένας από τους πρόσφυγες ή τους μετανάστες, πήρε συνεντεύξεις, στοχάστηκε και έπειτα έγραψε και εικονογράφησε αυτό το –πρώτο της– Βιβλίο που είναι από κάθε άποψη αξιόλογο. Ο λιτός λόγος της γλιστρά απαλά και αθόρυβα σαν μονόχυλο. Συγκινεί μόλις που δεν κραυγάζει. Άλλωστε εδώ ο πόνος του παιδιού-αφηγητή είναι σαν πετραδάκι λειασμένο από το κύμα καθαρό όταν το βλέπεις, απαλό όταν το χαϊδεύεις, απλό και πάναγνο. Μα όταν το σφίγγεις στην παλάμη σου αισθάνεσαι μια πίεση μια λύπη ανίσχυρη σου μεταδίδεται, διότι γνωρίζεις ότι χρειάζεται χρόνος και αγώνας για να απαλύνει έτσι το βότσαλο, όπως και στη σημερινή [και δυστυχώς όχι μόνο σημερινή] κρίση απαιτούνται κοπιώδεις προσπάθειες για να υπερισχύσει εντέλει η ιερή αλληλεγγύη, η πολύτιμη συναδέλφωση, η ευθύνη. Παρότι μετά μένεις με μια φλόγωση στην καρδιά.

«Με κατατρύχουν οι εικόνες των προσφύγων που αντίκρισα, με κυνηγούν τα μάτια τους, αυτές τις εικόνες θα τις κουβαλώ για πολύ καιρό μέσα μου».

Να μιλήσουμε για την εικονογράφηση του Βιβλίου, θα ήταν περιπτώ και ανώφελο. Σε πείσμα της οδύνης και της κακοπάθειας, οι εικόνες είναι αναστάσιμες οι περίκλειστες αγκαλιές μάνας και παιδιών, οι θάλασσες, τα κοπαδιαστά πουλιά –«οι μετανάστες»– κατά το παιδί, ως και τα σκοτεινά δάσος όπου κρύβονται, κυνοφορούν μιαν ανάσταση.

Για παιδιά πρώτης σχολικής πληκτίας μα και για όσους θιώγουν από κοινού τα πάθη των συνανθρώπων μας για εμάς όλους που γνωρίζουμε για τον απ' αιώνος μετανάστη λαό μας.

Τέλος, για την εξαιρετική αισθητική της κάθε σελίδας.